

ELECTRODOMÈSTICS CANDI

El senyor Esteve, el de l'auca, representava aquella mena de comerciant català seriós i de moral inflexible que va convertir la petita empresa familiar en un puntal de l'economia catalana. La Mª Dolors Llop n'és un exemple dels nostres temps –amb matissos, com veurem–, una empresària autodidacta i complidora que ha sabut guanyar clients amb un servei que és d'agrair avui dia, en què tot es regeix pel valor del diner.

En el cas contemporani de la nostra protagonista i el seu marit, però, no es tracta de vetes i fills, sinó d'una botiga d'electrodomèstics a Flix amb trenta-cinc anys d'història gràcies a que en Candi Llop i Masip, el fundador, va saber inculcar als seus hereus l'amor i la dedicació pel negoci familiar: **"A casa som, de fet, dues empreses que es complementen. Els meus germans porten la part de negoci d'instal·lacions elèctriques, calefacció i fontaneria, i el meu marit i jo portem la part d'electrodomèstics: línia blanca, línia marró, petits electrodomèstics, material elèctric i làmpades."**

Per als qui no som del ram, la Mª Dolors ens acaba d'explicar l'argot del sector. La línia blanca inclou neveres, rentadores i altres electrodomèstics grans, i és la seva especialitat; la marró, televisors, equips de música, més aparells d'oci, és la branca del seu marit; i precisament aquesta especialització és també part de l'èxit d'Electrodomèstics Candi. És clar que la filosofia de la Mª Dolors, renovar-se o morir, també hi ha tingut molt a veure.

"Nosaltres hem modernitzat el negoci –convé–, però si la botiga d'avui dia existeix és perquè el meu pare va començar amb una botigueta en un poble en què el farmacèutic venia els frigorífics i el llibreter les cuines, i tot gràcies a la confiança d'un empresari i amic barceloní que va fiar el pare. 'Pren el que vulguis i ja m'ho pagaràs', li va dir. Vam ser la primera botiga amb tanta varietat a Flix, una revolució, però el mèrit del meu pare va ser tirar-ho tot endavant, fent doble jornada a l'electroquímica de Flix primer, a la central d'Ascó després, i a la botiga."

Tanmateix, el senyor Llop no va negligir els seus deures com a progenitor i no només va saber introduir la filla en el món del comerç, sinó que li va transmetre una moral recta i complidora, uns valors que l'han convertida en una botiguera de paraula: **"A casa intentem donar un servei complet, un servei que no s'acaba amb la venda; els clients saben apreciar el venedor que no se'n desentén quan un aparell que han comprat com a bo no funciona. Si nosaltres podem ajudar-los ho fem, des de la botiga retornant l'aparell al fabricant o des del taller dels meus germans proporcionant un servei tècnic ràpid. Aquest servei és molt d'agrair i així hem guanyat molta comarca."**

El negoci ha passat d'aquesta manera a tenir cent metres quadrats i una dependent, i a estar informatitzat. La Mª Dolors, en qualsevol cas, no es vanta d'haver entrat com a filla de l'amo sinó tot el contrari; això no li va aplanar el camí: **"Vaig començar a la botiga amb setze anys. Per problemes de salut vaig haver de deixar els estudis i el meu pare em va deixar escollir, o a la botiga o en un altre lloc. Vaig començar per baix, netejant, fent de dependent, i a poc a poc**

m'hi vaig anar introduint. Un cosí em va ensenyar a portar la comptabilitat quan el negoci no tenia tant volum i vaig acabar fent-ho jo. Podríem dir que sóc autodidacta, i estic orgullosa d'haver esdevingut una bona comercial amb constància i aprenent dels propis errors, perquè el pare deixava que m'equivoqués i ara estès molt satisfet que jo hagi après la seva feina."

La Mª Dolors va tenir llavors la sort de trobar un company que contribuís també a la bona marxa del negoci: **"El meu marit i jo tenim moltes afinitats i s'ha adaptat perfectament a la botiga, tot i treballar també a la central d'Ascó. Per a mi ha estat un gran suport que és molt d'agrair en el món de l'electrodomèstic, on la dona encara no està prou reconeguda."**

A la nostra protagonista li canvia la veu dolça i moderada quan ens explica un parell d'anècdotes que li fan bullir la sang: **"En alguna reunió amb una casa d'electrodomèstics m'he aixecat per comentar un problema i els homes asseguts a la mateixa taula se n'han rigut davant del meu nas; quan el qui s'ha aixecat ha estat un home amb americana i un Mont Blanc a la butxaca, en canvi, l'han aplaudit."**

Aquestes actituds, però, no han acovardit la Mª Dolors, que mai no ha tingut cap problema per dirigir-se a directors comercials: **"M'he trobat amb representants molt mal educats que s'han cregut amb dret a tot pel sol fet de tractar amb una dona, i això em desagrada i ofèn molt. En algun cas he trucat a la casa i els he demanat si us plau que a aquell senyor no me'l tornessin a enviar. Fins i tot alguns directors comercials m'han agraït aquesta confiança."**

Quant a això, la nostra protagonista afegeix que aprecia la crítica constructiva, no la simple queixa que tan acostumats estem a sentir, i tot i ser una dona –com molts dirien–, es fa escoltar i qüestiona un tema que la història ha naturalitzat: **"¿Per què una dona ha de deixar de treballar quan es casa i té fills? Precisament ara que tinc una filla em sento més motivada que mai; la Maria del Mar és un al·licient i sento que li haig de deixar alguna cosa, tal com el meu pare va fer amb mi."** Ella li fa recordar un dels gestos més bonics que el senyor Llop va tenir: **"El pare ens va cedir els terrenys del magatzem i la botiga. 'Us ho deixo ara que ho necessiteu', va dir."**

La Mª Dolors, doncs, valora moltíssim el suport i l'harmonia familiar. Per això també intenta ser una bona mare, tot i la mala consciència que a vegades li fan sentir per la seva dedicació a l'empresa. Lluny de l'actitud intransigent del senyor Esteve de l'auca, però, ella no vol obligar la seva xiqueta a res, que també comprèn l'Esteve fill, bohemí i dedicat a l'art. No en va, aquesta empresària fa classes de cant i és en un cor de cambra: **"Jo sóc soprano i el meu marit és baix. La música ens ajuda a desconnectar, tot i les hores de dedicació i sacrificis que això vol dir. De petita havia fet estudis de piano, i encara que el meu pare sempre va tenir ben clar que primer era l'obligació i després la devoció, van ser ell i la meva mare que em van regalar el piano. I en aquest món he descobert que la dedicació dels músics, com la de les dones, no és prou valorada."**

Mª Dolors Llop - Flix (la Ribera d'Ebre)